

De brokkenpiloten in het vreemdelingenrecht

Julien Luscuere

Advocaat te Rotterdam

Advocaten doen a priori nooit iets fout. Hun taak en missie is immers anderen op fouten te wijzen. Misschien dat daarom de discussie over de *audit* zo fel in het Advocatenblad is gevoerd. De praktijk is dat ook advocaten fouten maken. Sommigen veel vaker dan nodig. Je komt ze in de rechtspraktijk vroeg of laat tegen: het juridisch kneusje, de chronisch overwerkte, het zelfingenomen struisvogeltje en de sociaal-imbeciel. Het is niet in orde, maar – toegeven – als professionele folklore heeft de interactie met de falende wederpartij ook wel zijn vermakelijke kanten. Uiteraard zal de cliënt zal hier anders over denken, zeker in het vreemdelingenrecht.

Kon je vroeger *mors civilis* worden verklaard, nu is er moderne evenknie: *illegaal*. Ben je dat woord, dan ben je in Nederland praktisch niets waard. Een verblijfstitel in het land waarin hij zich wil bevinden, is voor een mens van zo'n essentieel belang dat hij er bijna alles voor over heeft. Voeg daarbij dat de illegaal – als hij al begrijpt wat er gebeurt – niet mondig is, dan heb je een gewillig slachtoffer voor de dienstverlener die hier een slaatje uit wil slaan.

Landelijk nieuws begin dit jaar was de Haagse advocaat die in voorlopige hechtenis was gesteld. Ik baseer mij op de krant maar begreep dat hij cliënten aanzette tot valsheid in geschrifte, waarmee uiteindelijk een inhoudsloze 'gedoogstatus' kon worden bereikt. In ruil voor een paar uurtjes werk ving hij twee tot drieduizend euro van hope- én hulpeloze cliënten. In mijn optiek geen incident, maar slechts een voorbeeld van vele misstanden.

In vreemdelingenbewaringszaken was het mij eens opgevallen dat een kwart van de advocaten niet op kwam dagen op een zitting. Zelfs zonder mededeling aan de rechtbank vooraf. Hun cliënt zit er wat verloren bij, terwijl de rechter via de tolk de illegaal zijn eigen betoog laat stamelen: de enige mogelijkheid op een rechterlijke rechtmatigheidstoets voorbij. De absente advocaat ontvangt van de Raad voor Rechtsbijstand toch zijn volledige vergoeding van vier uur. En daarna – als de bewaring wordt voortgezet – maandelijks hetzelfde tarief, zonder dat er een minuut werk in de zaak hoeft te worden is gestopt: no cure, more pay.

Er wordt regelmatig *geshopt* in het vreemdelingenrecht. Een aantal cliënten wil zijn geluk nog wel eens bij een verse advocaat beproeven. Veel van deze verzoeken wimpel ik af, omdat met de inhoud niet zoveel mis lijkt en er vooral onvrede is over de communicatie met de advocaat. Zo heeft een collega een antwoordapparaat in vaste dienst dat meldt dat zij alleen op twee ochtenden per week persoonlijk cliënten te woord staat. Het moge niet verbazen dat op deze tijden de lijn continu in gesprek is. Cliënten raken hierdoor niet alleen in de stress; ook kan het voorkomen dat door de miscommunicatie fouten in het werkproces en het dossier ontstaan.

Helaas komt het geregeld voor dat een advocaat de zaak niet alleen 'verprutst' – dit kan immers iedereen gebeuren – maar zijn fouten ontken of toedekt en er bovendien geen bezwaar in ziet om de vaak vooraf betaalde rekening in stand te laten. Toevoegingen doen deze advocaten niet, hoewel hun doelgroep vanaf de bezwaarprocedure hier bijna altijd

voor in aanmerking komt. Weinig cliënten wordt dit verteld. En cliënten denken heel naïef: ik betaal veel dus die advocaat zal wel heel goed zijn. Zo vernam ik recent over een confrère die zijn afgestrafte beroepsfout toedekte met de opmerking aan de doorvragende cliënt: 'Well, you lost because the judge doesn't like black people'. Voor een goed begrip: het ging hierbij om een niet-ondertekend verzoekschrift, een verzuim dat na een herinnering van de rechtbank door de advocaat niet was hersteld, zodat dit leidde tot niet ontvankelijkheid.

Een andere advocaat zette tegen een stevig tarief een volstrekt kansloze procedure in en liet die uitvoeren door een verse medewerker, direct afkomstig uit de studiebanken, waardoor de echtgenote van cliënte niet de begeerde Machtiging voorlopig verblijf kreeg, maar een toeristenvisum dat al weer na drie maanden verliet. De tweede procedure maakte geen enkele kans van slagen, hield de kansrijke mrv-aanvraag onnodig op, en was vooral kostbaar voor de cliënt. De juridisch medewerkers zijn trouwens op dat kantoor, zodra ze er achter komen dat niet alleen de cliënten worden geëxploiteerd maar ook zichzelf, al weer heel snel vertrokken. Een van hen deed mij de ontboezeming over het sollicitatiegesprek: 'De advocaat zei tegen mij: je moet cliënten zien als een grote zak geld. Het is jouw taak om die langzaam maar zeker uit te schudden.'

Het is voor mij geen gedachte maar een feit dat illegale cliënten die door hun advocaat worden gedupeerd, niks hebben aan het tuchtrecht of de geschillenregelingen. De Raden van Toezicht zijn hier inhoudelijk slecht op ingesteld, communicatie met de vreemdeling is moeilijk en ten slotte proberen illegalen vaak elk contact met instanties te vermijden uit angst dat zij hierdoor in de problemen komen – niet geheel ten onrechte. Om die reden zal de illegaal zijn brokkenpiloot bovendien niet civiel dagvaarden. Ten slotte zullen misstanden niet vanzelf verdwijnen omdat het rommelkantoor door de 'zuiverende marktwerking' in de *struggle to survive* ten ondergaat.

Ik zie dat cliënten regelmatig in de waan blijven dat de advocaat er echt alles aan doet om ze te helpen, zolang ze maar betalen. Inhoudelijk is er dan al fout op fout gestapeld. Het vreemdelingenrecht biedt voldoende mogelijkheden om het definitieve vertrek met onbepaalde tijd uit te stellen, zonder dat de verblijfsvergunning daarmee één stap dichterbij wordt gebracht.

Mijn persoonlijke conclusie is dat er vaker dan nodig fouten worden gemaakt door bepaalde advocaten werkzaam in het vreemdelingenrecht. Juist omdat het om zo'n kwetsbare doelgroep gaat, zowel gezien haar belangen als haar achtergrond, kan dit niet op zijn beloop worden gelaten. Het zou verhelderend zijn om als beroepsgroep te onderzoeken welke ervaringen er in het veld zijn, bij cliënten, advocaten, rechters en tegenspelers zoals de IND. De (toenmalige) FNV Rechtskundige Dienst heeft dit eens voor zich zelf gedaan en het resultaat was een zeer onderhoudend, reflecterend en constructief boekje.

Een nuttig project voor de Orde nu zij – terecht – werk maakt van een kwalitatief goede dienstverlening door de advocatuur? Dat er wellicht dingen in zouden staan, die je als beroepsgroep liever niet zou lezen, mag ons niet weerhouden. Menig cliënt legt immers zijn bestaanszekerheid in handen van de advocaat. ●